

Čo Písmo učí o krstoch

V tých dňoch prišiel Ján Krstiteľ a kázal na Judskej púšti a hovoril:

Čiňte pokánie! Lebo sa priblížilo nebeské kráľovstvo.

... a krstení boli od neho v rieke Jordáne vyznávajúc svoje hriechy.

Matúš 3:1-2 a 6

Naplnil sa čas príchodu starozákonnými prorokmi predpovedaného Mesiáša. Podľa proroctiev Boh mal pred jeho príchodom poslať svojho služobníka, aby mu pripravil cestu (Izaiáš 40:3-5). Proroctvo o tomto poslanom služobníkovi, „anjelovi“, sa nachádza v Malachiášovi 3:1 – a je to posledné zo starozákonných proroctiev. Týmto „anjelom“ (Malachiáš 3:1; Matúš 11:7-11; Marek 1:2; Lukáš 7:25-28) či „Eliášom“ (Matúš 11:14; Lukáš 1:17) bol Ján Krstiteľ.

V deň obrezania Jána jeho otec (Zachariáš) dostal prorocké slovo o naplnení starozákonných predpovedí o príchode zaslúbeného Mesiáša (Lukáš 1:67-80) – Boh Izraelov navštívil a učinil vykúpenie svojmu ľudu (verš 68). A rovnako aj slovo o službe svojho syna, ktorý sa bude volať prorokom Najvyššieho, lebo pôjde pred tvárou Pánovou pripraviť jeho cesty a dať jeho ľudu známosť spasenia záležajúceho v odpustení ich hriechov (verš 77).

Historické pozadie služby Jána Krstiteľa

Boh je svätý a túži mať s nami spoločenstvo. Problém je v tom, že ľudstvo od svojho pádu žije v padlom svete a nie je sväté. Starý zákon učí, že niečo sa môže oddeliť od Boha buďto hriechom, alebo nečistotou. Odpustenie hriechu v starozákonnej dobe sa dalo zaistiť obetovaním patričnej obete. Očistenie od nečistoty vyžadovalo, aby sa dotýčny podriadil príslušnému očistnému obradu. Očistné rituály Starého zákona používali ako očisťujúce prostriedky krv, vodu a oheň. V knihách Leviticus (3. Mojžišova) a Numeri (4. Mojžišova) je opísaný celý rad očistných obradov. Sú to: 1. obrady na očistenie toho, čo sa dá očistiť a 2. obrady na očistenie toho, čo sa očistiť nedá. Ku všetkým obradom prvej skupiny je potrebná voda.

V starozákonnej dobe sa vykonávali ceremoniálne židovské umývania a traduje sa, že aj krsty prozelytov^{A,B,C}. Aj príslušníci iných národov mali totiž možnosť pripojiť sa k židovstvu a jeho náboženstvu. Takíto ľudia sa nazývajú prozelyti. Jednou zo súčastí prijímacieho obradu prozelytu bol ponorný kúpeľ ako prejav očistenia a oddelenia sa od predchádzajúceho spôsobu života a nečistoty, ktorá bola na ňom ako pohanovi v dôsledku toho, že doteraz žil v nečistom prostredí.

Židia zase, keď prišli z trhu alebo si sadali k jedlu, si podľa podania starších najprv umyli ruky – išlo pritom o ceremoniálne očisťovanie (Marek 7:2-5; Matúš 15:1-2; Lukáš 11:38). Hlavným zmyslom obradného „ponárania rúk“ do vody, teda ceremoniálneho umývania, bolo oddelenie sa od poškrvnenia, ku ktorému došlo pohybom v nečistom prostredí bezbožných ľudí. Dokazujú to aj citované texty z evanjelií. V židovskom povedomí bola potreba odstrániť akékoľvek poškrvnenie pevne ukotvená.

Služba Jána Krstiteľa

Ján kázal na Judskej púšti. Jeho služba mala tieto hlavné ciele^{D, E, F}:

1. Mala pripraviť izraelský ľud na príchod a zjavenie dlho očakávaného Mesiáša (Lukáš 1:76-77).
2. Predzvestovala príchod Božieho kráľovstva, ktoré bolo blízko a ktoré mal sprevádzať tvrdý súd (Matúš 3:2, 3:7-12).
3. Mala urobiť prechod medzi obdobím zákona a prorokov a obdobím evanjelia Ježiša Krista, ktoré podľa Marka 1:1-4 začalo práve Jánovým vystúpením. Tento cieľ v ďalšom texte bližšie nerozvádza, ale usudzujeme naň hlavne zo skutočnosti, že rovnako ako Ján krstil i Ježiš (i keď Ježiš sám nekrstil, ale jeho učeníci; Ján 3:22-26, 4:1-2; išlo pritom o ten istý krst, akým krstil Ján. Istú dobu krstili Ján a Ježiš súbežne). Po uväznení Jána Ježiš odišiel z Nazareta do Galiley pohanov, aby sa naplnilo to, čo bolo povedané skrze proroka Izaiáša (Matúš 4:12-16) a kázal evanjelium kráľovstva Božieho a hovoril: Naplnil sa čas, a priblížilo sa kráľovstvo Božie!

Čiňte pokánie a verte v evanjelium! (Marek 1:14-15). Paralelný text uvádza: „A keď počul Ježiš, že je Ján vydaný, odišiel do Galiley... začal Ježiš hlásať a hovoriť: Čiňte pokánie! Lebo sa priblížilo nebeské kráľovstvo.“ (Matúš 4:12 a 16). Písmo hovorí, že až po uväznení Jána a po odchode do Galiley začal Ježiš hlásať a hovoriť „Čiňte pokánie a verte v evanjelium!“ a tiež, že „išli za ním mnohé zástupy z Galiley, z Desafmestia, z Jeruzalema, z Judska i zo Zajordánia“ (Matúš 4:25). Služba Jána Krstiteľa skončila jeho uväznením a sťatím. Ale izraelský ľud už bol pripravený, aby počul evanjelium spasenia z milosti a služba Ježiša Krista sa mohla začať.

Jánov krst nadväzuje na prorocké miesta ako Izaiáš 1:15-16; Ezechiel 36:25-31 a iné, a preto ho treba chápať ako niečo nové v porovnaní s predchádzajúcim ceremoniálnym omývaním/oplachovaním vodou. Rozdiel je tiež v tom, že Ján krstil druhých ľudí v prorockej moci (Lukáš 1:17) – Ján bol prorok (Lukáš 1:76, 7:28, 20:6) – zatiaľ čo v židovstve dovtedy obrad očistenia uskutočňoval na sebe každý sám (pozri napr. Marek 7:2-5). Tak to bolo údajne aj pri krste prozelytov. Podobnosť Jánovho krstu a krstu prozelytov bola len v tom, že oba krsty boli jednorazové^A.

Vo svojom kázaní a službe Ján kládol na ľudí dve požiadavky: pokánie a verejné vyznanie hriechov. Tých, ktorí splnili tieto podmienky, potom Ján krstil v rieke Jordán, čo bolo verejným svedectvom, že robili pokánie zo svojich predchádzajúcich hriechov a že sa rozhodli viesť svätý a spravodlivý život a chcú niesť ovocie pokánia.

V evanjeliu podľa Marka 1:4 je uvedené: „Ján vystúpil krstiac na púšti a kážuc krst pokánia **na** odpustenie hriechov“ – paralelné verše hovoria „Ja vás krstím vodou **na** pokánie...“ (Matúš 3:11) a „... kážuc krst pokánia

na

odpustenie hriechov“ (Lukáš 3:3). V týchto veršoch sa vo výraze „kážuc krst pokánia

na

odpustenie hriechov“ vo všetkých slovenských prekladoch nachádza predložka „na“. Na tomto mieste v gréckych textoch sa ale nachádza predložka „eis“, ktorú Součkov slovník prekladá ako „do“, „k“, „na“, „až do“. Podľa Strongovho slovníka sa predložka „eis“ (má číslo G1519) do angličtiny prekladá ako „to“ (k, na, do) alebo „into“ (do, v, na), pričom predložka „eis“ poukazuje

na dosiahnutý

alebo

stanovený

cieľ. S prihliadnutím k tomuto významu gréckej predložky „eis“, jej možným prekladom a kontextom uvedených veršov by správnejší preklad Marka 1:4 znel: „Ján vystúpil krstiac na púšti a kážuc krst pokánia k odpusteniu hriechov.“ Rovnako tak by to bolo aj vo verši Matúš 3:11 a Lukáš 3:3. Najlepšie je to vidieť v Matúš 3:11 („... Ja vás krstím vodou na pokánie“), ktorý by sme mohli čítať nasledovne: „Ja vás krstím vo vode

k

pokánia...“ Jánov krst bol k pokánia a

k

odpusteniu hriechov. Ľudia najprv robili pokánie a potom „

k tomu

Ján pripojil“ ich krst vo vode ako svedectvo toho, že robili pokánie

L

– ponoril ich pod vodu. Je dôležité ujasniť si a zapamätať význam predložky „k“ a význam jej použitia so slovesom „krstiť“.

Koniec koncov aj slovenský preklad s predložkou „na“ vo výraze „kážuc krst pokánia **na** odpustenie hriechov“ znamená to isté, ak verš čítame v kontexte toho, o čo pri Jánovom krste išlo – hriechy môže odpustiť len Boh, nie človek (Marek 2:7). Ponorením pod vodu ani iným skutkom či obradom sa hriechy neodpúšťajú – a to by malo postačovať k pochopeniu toho, že sa hriechy neodpúšťali ani Jánovým krstom. Potom výrazy „Ja vás krstím vodou

na

pokánie“ a „kážuc krst pokánia

na

odpustenie hriechov“ znamenajú, že ľudia robili pokánie a „

na

dôkaz toho“ (že pokánie urobili) ich Ján krstil vo vode.

Boh odpúšťal hriechy aj v starozákonnej dobe tým, ktorí činili pokánie. Dôkazom toho je kráľ Dávid, ktorý sa dopustil cudzoložstva s Batšebou. Cudzoložstvo sa nedalo odpustiť prinesením obete, lebo podľa obetného systému zaň neexistovala obeť. Cudzoložstvo sa malo trestať smrťou ukameňovaním! Ale Dávid v žalme 32 uvádza, že vyznal svoj hriech Bohu a raduje sa z odpustenia hriechu (verše 5 a 11). To isté vidíme aj v príbehu o farizejovi a publikánovi opísanom v Lukášovi 18:10-14 – publikán sa kajal a odišiel domov ospravedlnený. Podobne o dôležitosti pokánia hovorí aj Lukáš 13:1-5.

Ján kázal pokánie a verejné vyznávanie hriechov. Viedol ľudí k tomu, aby pred Bohom uznávali svoju hriešnosť a verejne ju vyznávali. Jánov krst neznamenal to, žeby sa týmto ponorením pod vodu dosahovalo odpustenie hriechov. Dá sa to pochopiť priamo z Jánových slov. Keď k nemu prichádzali farizeji a saduceji, požadoval od nich, aby sa preukázali ovocím pokánia (Matúš 3:7-8), teda tým, že ich činy dokazujú, že robili pokánie, a ich životy sa skutočne zmenili. Toto malo byť viditeľné ešte pred tým, ako ich pokrstil vo vode. Jánov krst vo vode k pokániu a odpusteniu hriechov slúžil ako verejné potvrdenie toho, že krstenec už robil pokánie a došlo u neho k vnútornej premene, ktorá súvisí s pokáním. Bol to teda zo strany ľudí verejný akt ako svedectvo verejného vyznania hriechov a znamenie vnútorného pokánia a z Božej strany^F odpustenie vyznaných hriechov. Zachariášovo proroctvo o službe jeho syna Jána sa naplnilo (Lukáš 1:77) – ľud dostal známosť spasenia záležajúceho v odpustení ich hriechov.

Ján sám považoval tento krst za niečo dočasné. Hlásal: „Ja som vás pokrstil vodou, ale on [Ježiš] vás bude krstiť Svätým Duchom.“ (Marek 1:8).

Ako sme uviedli vyššie, jedným zo základných cieľov Jánovej služby bolo ohlasovanie prichádzajúceho Božieho kráľovstva, a tým zároveň aj Božieho súdu nad Izraelom. Upozorňoval, že človeka pred týmto súdom nezachráni ani príslušnosť k fyzickému Abrahámovmu potomstvu, ale môže ho zachrániť pokánie a odvrátenie sa od zlých ciest: „Čiňte pokánie! Lebo sa priblížilo nebeské kráľovstvo. ... Vretníčie plemä, ktože vám ukázal, aby ste utiekli budúcemu hnevu? Neste teda ovocie, hodné pokánia, a nedomnievajte sa, že môžete v sebe hovoriť: Ved' otca máme Abraháma! Lebo vám hovorím, že Boh môže z týchto kameňov vzbudiť Abrahámovi deti. A už aj je sekera priložená na koreň stromov; každý teda strom, ktorý nenesie dobrého ovocia, sa vytína a hádže na oheň.“ (Matúš 3:2 a 7-10)

Záverečné zhrnutie

Jánov krst v biblickom zmysle je spojený s pokáním krstenca a s odpustením jeho hriechov. Symbolizuje obe tieto skutočnosti. Teologicky môžeme Jánov krst (v prenesenom význame tohto slova) chápať ako zjednotenie alebo stotožnenie stúpencom tohto krstu s Jánovou zvesťou o pokání a odpustení hriechov a prichádzajúcom nebeskom kráľovstve. Jánov krst sám osebe (ako obrad) nepôsobí odpustenie hriechov. Tí, čo boli Jánom pokrstení, ani nevytvárali žiadne zvláštne spoločenstvo, ale sa stotožnili s Jánovou zvesťou a naplnili ju (pozri Zachariášovo proroctvo; Matúš 3:2; Ján 1:23-52) podobne ako Židia po prechode Červeným morom, ktorí boli „pokrstení“ v Mojžiša, čiže zjednotení s Mojžišom, poddali sa (boli daní) pod jeho vedenie, pod Božie vedenie v osobe Mojžiša (1. Korinským 10:1-2 a 2. Mojžišova 14:11-12 a 31), hoci pred prechodom cez more sa proti Mojžišovi búrili.

Porozumieť Jánovmu krstu je dôležité aj preto, lebo výraz „pokrstiť k/ku“ alebo „do“ či „v/vo“ sa vyskytuje aj pri ďalších typoch krstov. Aj pri iných krstoch treba tomuto spojeniu rozumieť a chápať ho rovnako ako pri Jánovom krste. Ján krstil vodou, tak uvádzajú slovenské preklady. Výraz krstiť vodou treba na základe gréckeho originálu chápať doslovne ako krst vo vode (doslovne ponorenie do vody), ako na to upozorňuje aj Pavlík vo svojom preklade Nového zákona v poznámke a) k veršu Matúš 3:11L.

K Jánovmu krstu je potrebné ešte poznamenať, že tí, ktorí sa mu podrobili, nedosiahli stav trvalého vnútorného pokoja a víťazstva nad hriechom. To sa stane až vtedy, keď uveríme v evanjelium Ježiša Krista a dosiahneme spasenie z milosti, ktoré najprv začal oznamovať Pán a neskôr, po oslávení Ježiša Krista vzatím na nebo a zoslaním Svätého Ducha na Letnice, ho ďalej zvestovali jeho apoštoli a učenici (Židom 2:3 a Skutky apoštolov).

Zoznam použitej a odporúčanej literatúry:

^A Teologický slovník k Novej zmluve (editor Gerhard Friedrich), vybral a preložil Ján Grešo, zv. VI, heslo VI-727 PROSÉLYTOS (prozelyta), Cirkevné nakladateľstvo Bratislava 1990.

^B Teologický slovník k Novej zmluve (editor Gerhard Friedrich), vybral a preložil Ján Grešo, zv. I, heslo I-534, Cirkevné nakladateľstvo Bratislava 1990.

^C Adolf Novotný, Biblický slovník, Kalich – Česká biblická společnost 1992, heslo: Jan a Křest, ISBN 80-7017-528-1

^D Bruce Milne: Skúmanie pravdy, Návrat 1992, Praha, ISBN 80-85495-10-4

^E Charles C. Ryrie: Základy teológie, Biblos, Třinec 1994, ISBN 80-900240-6-8

^F Derek Prince: Od Jordánu k Letnicím, Pásmo ZÁKLADY – Kniha III

^H Kurt Aland a kol.: The Greek New Testament, 3. rev. vydanie, Stuttgart 1983, ISBN 3 438 051 113 3

^I Josef B. Souček: Řecko-český slovník k Novému zákonu, Kalich, Praha 1987

^J e-Sword... – internetová počítačová aplikácia

^K Interlinear Scripture Analyzer (basic) – internetová počítačová aplikácia

┐ Miloš Pavlík: Nový zákon, Pavlík Records, Tvrdošín 1998, ISBN 80 967917 4 5